

Evropské právo

Klasická mezinárodní organizace	Evropská unie – specifický typ
Založena mezinárodní smlouvou	Založena mezinárodní smlouvou (viz smlouvy z let 1952, 1958)
Svrchovaná rovnost států	Neplatí u všech oblastí, v mnoha oblastech může být členský stát přehlasován
Rozpočet je malý a založen na členských příspěvcích	Rozpočet je výrazně větší a kromě členských příspěvků existují i vlastní zdroje (cla apod.)
Neexistuje vlastní právní řád – vše se řídí mezinárodním právem veřejným, pouze deklarace, rezoluce či charty	Existuje vlastní právní systém, který může zavazovat i fyzické a právnické osoby v EU
Členské státy nepřenášejí na orgány své pravomoci - rozhodovací (např. valné shromáždění) a výkonné (např. generální sekretariát)	Členské státy přenášejí na orgány EU část svých pravomocí (např. měnová politika, obchodní politika), orgány s pravomocí legislativní, soudní i výkonné

Komunitární právo – právo EU

- Systém nadstátního práva, jenž se odlišuje od běžných právních systémů tím, že EU získala od členských států pravomoc vytvářet právní normy nejen pro tyto státy, ale i pro vnitrostátní subjekty těchto států (FO i PO).
- I.pilíř (ES – nadstátní povaha)
- Kumuluje prvky mezinárodního a vnitrostátního a navíc vytváří novou dimenzi právních vztahů
- Vlastnost přímého účinku a nadřazenosti při kolizi s normami národního práva

Acquis communautaire

- Francouzský pojem
- Souhrn všech právních norem, pravidel (tj. závazných i nezávazných), které se vztahují k činnosti Evropské unie
- *Je to vžitý termín pro vymezení veškerých norem a relevantních aktů EU jak současných, tak budoucích (ve formě návrhů)*
- Charakterizuje dosaženou úroveň integrace

Specifika evropského práva

- Schopnost orgánů tvořit právo=>vytvářejí tak **vlastní právní řád**
- Omezení suverénních práv členských států (prvek nadstátnosti) spočívající v **přenesení části suverénních práv států na nadnárodní entity**
- Právo EU je právním řádem **sui generis** – právo svého druhu, jež kombinuje prvky práva mezinárodního, komunitárního a vnitrostátního
- **Bezprostřední aplikovatelnost evropského práva** – plná a jednotná použitelnost ve všech členských státech a současně možnost ukládat povinnosti a zakládat práva jak státům, tak i osobám (PO, FO)
- **Přednost evropského práva** – nemůže být národním právem ani zrušeno, ani změněno a v případě kolize národního práva s evropským má evropské právo přednost

Specifika evropského práva

- Závaznost některých rozhodnutí orgánu EU i přes nesouhlas členských států (v případě hlasování QMV), což výrazně narušuje zásadu svrchované rovnosti států
- Dvojitý systém soudní ochrany (jak na úrovni komunitární, tak vnitrostátní) při aplikaci práva EU
- Má dopad na postupnou harmonizaci, unifikaci či europeizaci právních systémů členských zemí

Základní rysy komunitárního práva

- **Otevřené**
- **Pragmatické (účelové)**
- **Fragmentární**

System evropského práva:

1. **Primární právo** (zřizovací smlouvy+jejich revize+smlouvy o přistoupení)
2. **Sekundární právo** (akty orgánů Unie)
3. **Subsidiární smlouvy** (jiné smlouvy sjednané na půdě Unie) + **Akty zástupců členských států**
4. **Akty smíšené povahy** (mez.smlouvy se 3 zeměmi)
5. **Judikatura Soudního dvora**

Srovnání vnitrostátního práva a práva EU

Vnitrostátní právo (např. ČR)	Evropská unie – specifický právní řád
<ol style="list-style-type: none">1. Ústava a ústavní zákony + LZPS2. Zákony3. Vyhlášky a další normy obcí či krajů <p>+ ČR podepisuje celou řadu mezinárodních smluv</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Mezinárodní smlouvy + LZP EU=primární právo2. Legislativní akty orgánů EU – nařízení, směrnice či rozhodnutí=sekundární právo3. Judikatura Soudního dvora EU <p>+ EU podepisuje celou řadu mezinárodních smluv</p>
<p><u>Soudní systém:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Ústavní soud2. Nejvyšší soud, Vrchní soud...okresní soud	<p><u>Soudní systém EU:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Soudní dvůr2. Tribunál3. Soud pro veřejnou službu <p>+na aplikaci evropského práva se podílejí i národní soudy členských zemí</p>
<p>Aby byla norma mezinárodního práva závazná pro fyzické i právnické osoby je nutná změna vnitrostátního práva v duchu této normy</p>	<p>Toto není u všech norem nutné (viz např. směrnice vs. nařízení)</p>

Primární právo (akty členských států)

- Má v podstatě povahu ústavního práva, vymezuje předmět, subjekty a principy evropského práva
- Je vytvářené mezinárodními smlouvami o integraci, které uzavřely jednotlivé členské státy ES, hovoříme tedy o tzv. aktech členských zemí. Za nejdůležitější dokumenty primárního práva je možno pokládat např. **zřizovací smlouvy a jejich novelizace**:
 1. Smlouvu o zřízení ESUO (Pařížská smlouva)
 2. Smlouvu o zřízení EHS (Římská smlouva)
 3. Smlouvu o zřízení ESAE (Římská smlouva)
 4. Smlouvu o ustavení jediné Rady a jediné Komise Evropských společenství
 5. Akt o jednotné Evropě
 6. Smlouvu o Evropské unii
 7. Amsterodamskou smlouvu
 8. Niceská smlouva
 9. Lisabonská smlouva
- + smlouvy o přistoupení nových členských zemí

Akty členských států

Dále sem patří tzv. **subsidiární smlouvy**, tj. mezinárodní smlouvy sjednané výhradně mezi členskými zeměmi v otázkách, které nespadají do kompetence EU.

nebo tzv. **akty zástupců členských zemí v Radě** (ne jako členové Rady)

Akty smíšené povahy

- Mezinárodní smlouvy se třetími zeměmi mimo Unii
- Např. asociační smlouvy, obchodní smlouvy

Sekundární právo

=Legislativní akty orgánů Unie

- Jsou vydávány na základě ustanovení zřizovacích smluv (=druhotné, odvozené právo)

Sekundární právo (akty orgánů EU)

◆ ***Závazný charakter:***

- ◆ **Nařízení** (regulations)
- ◆ **Směrnice** (directives)
- ◆ **Rozhodnutí** (decisions)

◆ ***Nezávazný charakter:***

- ◆ **Doporučení** (recommendations)
- ◆ **Názory** (opinions)
- ◆ + tzv. soft law

Nařízení

- Závazný akt normativní povahy
- Obecně závazný jak na úrovni EU, tak na úrovni jednotlivých členských zemí
- Zavazuje jak členské státy, tak vnitrostátní subjekty práva
- Má povahu zákona
- Přenos do národního práva probíhá automaticky (bez recepce na vnitrostátní úrovni) tj. bezprostředně použitelný v každém ČS

Směrnice

- Nemá závaznost ve vztahu k jednotlivcům, zavazuje pouze členské země
- Navíc předepisuje jen výsledek, jehož se má dosáhnout, ale formy a metody dosažení tohoto cíle ponechává na volbě členského státu
- Zpravidla obsahují lhůtu pro transpozici či implementaci směrnice do národních právních systémů=>nepodaří-li se to, pak hrozí členskému státu několik druhů žalob
- Závazná je pro subjekty až po implementaci

Nařízení vs. směrnice

- **Nařízení** se zpravidla použije v případě potřeby přímé komunitární právní úpravy určité otázky, relativně nezávislou na vnitrostátním právu členských zemí (zejména hospod.soutěž v rámci JVT, měnová politika, zemědělská politika)
- **Směrnice** slouží převážně ke sbližování (harmonizaci) národních právních norem (typické pro oblast ochrany spotřebitele, daňové otázky, pracovní právo apod.)

Rozhodnutí

- Zpravidla individuálním aktem zavazujícím pouze subjekty, jimž je adresováno
- Adresátem může být jak členský stát, tak i jiné subjekty
- Typické v oblasti hospod.soutěže (např. povolování fúzí, přípustnost státní podpory apod.)
- Existují ale i rozhodnutí normativní povahy (např. Rozhodnutí o zřízení Soudu prvního stupně)

Judikatura ESD

- Rozhodovací činnost SD přispívá k rozvoji evropského práva
- Důvodem je mnohdy nejednoznačnost příslušných ustanovení či příliš obecné formulace=>SD kreativně doplňuje, precizuje jednotlivé právní instituty (např. Dassonville)
- Někdy SD vytvoří zcela nové instituty – např. zásadu přímé použitelnosti, přímého účinku a aplikační přednosti (ve zřizovacích smlouvách nenajdeme)
- Zpravidla se tak děje v rámci řízení o předběžné otázce (i když formálně SD právo pouze vykládá, de facto jej i tvoří)
- SD i mění svoji předchozí judikaturu (změní názor)
- Národní soudy musí respektovat judikaturu SD, která se týká případu, který rozhodují (! Není zde ale vztah nadřízenosti a podřízenosti)

Soft law

- Zpravidla nemají závaznou povahu, ale jsou významným politickým dokumentem
- Např. **deklarace** – vydává Evropská rada (zpravidla detailní závěry předsednictví)
- **Rezoluce** – ER i Rada, obsahují politický konsensus
- **Interinstitucionální dohody** – závazky jednání mezi orgány EU (zejména rozhodovací a rozpočtová oblast)
- **Metodické pokyny (guidelines)** – pokyny Komise pro aplikaci konkrétního právního aktu
- **Akční plány** – základ hosp. politiky Unie
- **Sdělení Komise** v podobě např. **Zelená knihy** – dokument, který má stimulovat debatu a zahájit proces konzultace o určitém problému či **Bílá knihy** – navrhuje konkrétní postup v dané oblasti. Např. Bílá kniha z roku 1985 o JVT